

В. О. Добровольська,
учитель початкових класів ЗОШ І–ІІ ст.
с. Пожарки Рожищенського району Волинської області

Інтегрований урок літературного читання та образотворчого мистецтва *

Інтегровані уроки – надзвичайно перспективний формат шкільного навчання, ще недостатньо використовуваний у нас. Це – приклад вдалого поєднання матеріалу двох дисциплін на одну тему.

Ключові слова: вишиванка, вишивка, дизайнер, орнамент.
Dobrovolska V. O. Integrated Lesson of Literary Reading and Fine Arts.

Integrated lessons are an extremely promising format for schooling, yet not enough used by us. This is an example of a successful combination of the material of two disciplines on one topic.

Key words: embroidered chemise, embroidery, designer, ornament.

Тема. Оксана Караванська «Вишиванка». Оздоблення сорочки орнаментом.

Завдання:

- розширити і поглибити знання учнів про вишиванку як національну гордість українського народу, як вид декоративно-ужиткового мистецтва;
- познайомити дітей з творчістю української дизайнерки та письменниці Оксани Караванської;
- ознайомити з видами орнаментів;
- удосконалювати навички правильного й виразного читання, літературного аналізу твору;
- формувати мовленнєву компетентність, уяву, творчі здібності;
- розвивати навички і вміння малювати орнамент;
- виховувати бажання продовжувати і зберігати звичаї та традиції українців, плекати почуття любові до рідного краю.

Очікувані результати. Учень/учениця:

- знає найважливіші факти з біографії О. Караванської;
- правильно і виразно читає текст, аналізує літературний твір;
- виконує творчі види завдань до прочитаного;
- розрізняє види орнаментів, уміє оздоблювати ними сорочку;
- зберігає й поважає звичаї і традиції українського народу.

Обладнання: хрестоматія сучасної української дитячої літератури для читання в 3–4 класах серії «Шкільна бібліотека», презентація, фотографії вишиванок, шаблони сорочок, малюнки з орнаментами, кольорові олівці, фломастери.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Хід уроку

I. Організаційний момент

- Доброго дня! Сьогодні до нас на урок завітали гості. Тож привітаймо їх.
- Діти, станьте у коло, доторкніться долонями. Подаруйте один одному посмішку і тепло своїх долонь.

II. Мотивація навчальної діяльності

- Сьогодні у нас незвичайний урок, у ньому будуть поєднані літературне читання й образотворче мистецтво.

А чому буде присвячений наш урок, ви здогадаєтесь, коли прослухаєте пісню.

Слухання пісні «Вишиванка». Слайд 2.

III. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу

- То яка ж, на вашу думку, буде тема нашого уроку?
- Так, ми сьогодні будемо говорити про вишиванки.

* Презентація – в електронному доповненні до журналу на сайті ВІППО.

А що таке вишиванка і навіщо її носять люди?

1. Повідомлення вчителя. Слайд 3.

– Вишиванка належить до найдавнішого одягу наших предків. Ще з давніх часів українські жінки любили прикрашати свій одяг вишивкою. Вишивка – це картина, що створена голкою із кольоровими нитками на тканині. Українську вишивку називають «молитвою без слів», а вишита сорочка була головним оберегом людини.

Вишиванки є у багатьох людей України. Вони є і у вас. Впізнаєте себе? Слайд 4.

– Носять вишиванки відомі люди: співаки, актори, політики, спортсмени. Слайд 5.

2. Бесіда про вишивку як вид декоративно-ужиткового мистецтва.

– Вишиванка – це сорочка, прикрашена орнаментом, який вишивають нитками, бісером, тобто оздоблена вишивкою.

Вишивка – це мистецтво. А чи знаєте ви, до якого виду мистецтва відноситься вишивка? (Декоративно-ужиткове). Це мистецтво за походженням народне, воно покликане прикрашати предмети побуту. Слайд 6. Хто створює вишивки? (Народні майстрині). А ще їх створюють дизайнери. Дизайнер – це людина, яка займається художньо-технічною діяльністю. Вони створюють для нас багато красивих речей. Є дизайнери одягу, меблів, інтер'єру.

IV. Повідомлення теми і мети уроку

– На сьогоднішньому уроці ми ознайомимося з твором сучасної української дизайнерки та письменниці Оксани Караванської «Вишиванка» і створимо свою вишиванку (ви теж побуваєте у ролі дизайнерів).

Інтерактивна вправа «Мозковий штурм».

– Що ви очікуєте від уроку? Яким хочете бачити урок? (Кожен учень отримує стикер-квіточку або листочок, записує свої побажання і прикріплює на сорочці, малюнок на фліп-чарті. З допомогою вчителя учні створюють орнамент).

V. Робота над темою уроку

1. Слово про автора. Слайд 7.

Оксана Караванська народилася і живе у Львові. Вона вважає, що повсякденна вишиванка має бути в гардеробі кожної дівчини. Створює дизайнерка різні види вишиванок.

Оксана Караванська у 2015 році видала книгу «Стильна книжка для панянки». Слайд 8. У ній вона радить, як правильно одягатися, розповідає про цікавинки з історії моди та кумедні епізоди зі свого

дитинства. Ми будемо читати уривок з цієї книги, який називається «Вишиванка».

2. Виразне читання підготовленої ученицею вступної статті Оксани Караванської.

– Що формує у людини читання?

– Коли Оксана Караванська почала читати?

– Яку, на вашу думку, книгу авторка називає «правильною»?

3. Попередня словникова робота (робота в групах).

– Оксана Караванська у своїй книзі вживає багато красивих слів. Але, на жаль, ми їх нечасто чуємо у повсякденному житті. Тож проведемо словникову роботу. З'єднайте слово та його тлумачення. (Якщо виникають труднощі, учні використовують сигнальну картку зі знаком питання).

Реліквія – річ, яку особливо шанують і зберігають.

Оберіг – предмет, що нібито оберігав, охороняв від чого-небудь.

Унікальний – рідкісний, винятковий.

Колоритний – той, що відзначається майстерним співвідношенням фарб, кольорів (про картину, вишивку).

Коралі – намисто.

Орнамент – візерунок, елементи якого ритмічно повторюються.

– У групах були різні слова. Прочитайте тлумачення, послухайте уважно. Слайди 9–11 (тлумачення слів «крайка», «принт», «пацьорки»).

– Подивіться уважно, де ви бачите орнамент?

– Так, з квіточок і листочків ми створили візерунок, елементи якого чергуються. Отже, ми вже оздобили верх нашої сорочки орнаментом.

– При опрацюванні твору вам зустрінеться слово, яке незнайоме не лише дітям, а, можливо, й деяким дорослим: автентичний – справжній, дійсний.

4. Читання тексту вчителем.

– Тож послухаймо сам текст. Будьте уважними. Після прослуховування тексту дасте відповідь на запитання: яка річ здатна роками зберігати в собі енергетику?

5. Читання тексту учнями (учень, який читає, називає наступного, хто продовжує читати).

6. Вибіркове читання.

– Продовжимо роботу над текстом. Послухайте мої питання, а відповіді на них шукайте у тексті.

1) Про яку родинну історію йдеться в тексті?

2) Чому важливо знати, хто вишивав сорочку?

3) Нащо жінки вигадували нові узори?

4) Від чого залежать особливості техніки вишивання?

7. Самостійне читання мовчки учнями наступної частини тексту (вчитель роздає зразки орнаментів

вишивок – гуцульської, буковинської, бойківської, подільської, полтавської; кожен учень читає в тексті абзац про вишиванку, яку він обрав.

– Ваше завдання – прочитати і запам'ятати характерні ознаки ваших вишиванок.

8. *Інтерактивна гра «Впізнай вишиванку і доведи свою думку».*

Учень повинен знайти свою вишиванку і пояснити словами з тексту, чому він так вважає. (На дошці – фотографії вишиванок різних регіонів).

9. *Бесіда про вишивку Волині.*

– Ми дізналися з вами про автентичні вишивки п'яти регіонів України. А мені хочеться розповісти про нашу – вишивку Волині. Вишукані й лаконічні геометричні візерунки вирізняють серед інших. У традиційному поєднанні кольорів переважають червоні. *Слайд 12.*

10. *Розповідь про роль вишиванки у житті Лесі Українки. Слайд 13.*

– Краса та символічність вишиванок надихала видатну поетесу Лесю Українку. Маловідомий той факт, що у 6 років вона навчилася шиття і вишивання і почала гаптувати сорочку своєму татові. Проводячи дитинство у Колодяжному на Волині, Леся любила носити народний одяг і різноманітні вишиванки. Її любов до вишивки розділяла і мама Олена Пчілка. Саме вона вперше в Україні видала збірку орнаментів вишиванок з Полісся, котру світ побачив у 1877 році.

11. *Ознайомлення учнів із видами орнаментів.*

– Різноманітності візерунків вишивок можна тільки позаздрити. Кожен регіон України має свої кольорові орнаменти, які народні майстрині відтворюють на полотні рушника чи сорочки. Ви помітили, що орнаменти бувають різні: геометричні (гуцульська, подільська, полтавська вишиванки), рослинні (бойківська, буковинська). *Слайд 14.* Всі елементи орнаментів стилізовані. Пригадаймо, що таке стилізація? (*Стилізація – це спрощення природних форм*). *Слайд 15.*

– Ці знання вам знадобляться сьогодні на уроці, коли ви будете оздоблювати орнаментом свої сорочки.

12. *Фізкультхвилинка (пісня «Україно, ми – твоя надія»). Слайд 16.*

13. *Робота над частиною тексту про чорно-червоні вишиванки. Слайд 17.*

– Дуже популярними були чорно-червоні вишиванки. Але вони втратили унікальність. Чому? Відповідь на це запитання ви знайдете у наступній частині тексту. Прочитайте її самостійно і дайте відповідь.

14. *Читання в парах напівголосно наступної частини тексту. Слайд 18.*

– Поставте запитання за змістом цієї частини.
– Яка ж головна думка цієї частини? (Вишиванка – це модно).

– І щоб ви ще раз у цьому переконались, пропоную вам переглянути відео з показу Оксани Караванської. *Слайд 19.*

VI. Створення власної вишиванки

1. *Бесіда вчителя.*

– Сьогодні ви побуваєте у ролі дизайнера і створите ескіз вишиванки. Але спочатку закінчимо оздоблювати орнаментом нашу вишиванку на фліп-чарті. (*Колективна робота*).

2. *Творча робота (кожен учень отримує шаблон сорочки). Слайд 20.*

– Ваше завдання – за допомогою кольорових олівців, фломастерів створити свою диво-вишиванку.
3. *Виставка робіт.*

VII. Узагальнення і систематизація знань

– Сьогодні ви дізналися багато нового про вишиванку. Я пропоную вам скласти сенкан про неї. (*Колективна робота*). *Слайд 21.*

VIII. Домашнє завдання

Прочитати частину тексту про джинси і намалювати ескіз сучасної вишиванки.

IX. Підсумок уроку

Рефлексія. Вправа «Мікрофон».

– Чи справдились ваші очікування від уроку
– Сьогодні ми мандрували чудовою країною народного мистецтва. Минають роки й століття, змінюється мода, але ніщо не затьмарить краси вишитих речей. Вони завжди будуть прикрашати наше життя. Тож зберігаймо традиції українського народу і пам'ятаймо, що носити вишиванку – це модно! *Слайд 22.*

Література

1. Авраменко Л. І. Вишивки: історія, традиції. *Традиційна українська вишивка*. 2012. № 5. С. 11–13.
2. Бех І. Інтеграція як освітня перспектива. *Початкова шк.* 2009. № 5.
3. Большакова І. Міжпредметна інтеграція змісту навчання. *Початкова освіта*. 2013. № 40. С. 4.
4. Железняк С. М., Ламонова О. В. Образотворче мистецтво. Київ: ЛДЛ, 2006. 139 с.
5. Остапенко О. Ф. Історія вишивки. *Традиційна українська вишивка*. 2013. № 7. С. 12–13.